

OOS GEBROEK

WELDADIGHEIDS- CONCERT ARMY BAND

Zondag 22 Oct. a.s. des n.m. om 3 uur geeft de
ARMY BAND (Amerikaansche Stafmuziek 40-60
musici) een concert in de LUXOR-BIOSCOOP,
Akerstraat Hoensbroek.

Dit concert wordt door de Amerikaansche
Legerleiding WELWILLEND AANGEBODEN.

De opbrengst van het concert
wordt besteed als bijdrage voor de
achtergeblevenen van manschap-
pen der Prinses Irene Brigade.

Het programma bevat
marschen, ouverturen en symphonien.

Entree: Loge f 5.-, balcon f 4.-, zaal f 3.-, f 2.- en f 1.-

Plaatsbespreken Vrijdag 20 October 1944 vanaf 11 uur des v.m. aan de
cassa van de Luxor-Bioscoop.

De Burgemeester van Hoensbroek,
J. H. MARTIN.

Heemkondevereniging Hoensbroek
Jaargang 11 - nummer 1- maart 2018

Oos Gebrook

Een uitgave van de Heemkundevereniging Hoensbroek.
Jaargang 11 nummer 1 – maart 2018

REDACTIE:

*Jan Bus
Bernard Grothues
Jo Hermanns*

*Wim Kortekaas
Math Mertens
Peter Sikora*

AFBEELDINGEN:

Peter Sikora

Jo Hermanns

LAY-OUT

Jo Hermanns

COVER

Cuijpers Design

Wim Kortekaas

ACQUISITIE EN ADVERTENTIES:

Jan Bus

Hein Giesen

SECRETARIAAT:

*Klinkertstraat 19,
6433 PA Hoensbroek, tel: 045-5217721
E-mail: secretaris@heemkundehoensbroek.nl*

VERENIGINGSLOKAAL:

Schuinstraat 2a 6432CM Hoensbroek

BANK:

NL43INGB0003280562 t.n.v. Heemkundevereniging Hoensbroek

WEBSITE:

www.heemkundehoensbroek.nl

Losse nummers € 3.95

OOS GEBROOK

JAARGANG 11 NUMMER 1 – MAART 2018

INHOUD

VAN DE REDACTIE.....	5
DE JAARLIJKE CONTRIBUTIE	6
ONZE ACTIVITEITEN IN 2017	7
DE OPBLAOSBANAAN	11
MUTATIES 2017	15
STORM	16
EEN NIEUW BOEK	21
'RONDOM DE KLEINE ST. JAN VAN HOENSBROEK'	23
DAGBOEK VAN DE LAATSTE OORLOGSDAGEN EN BEVRIJDING IN HOENSBROEK	24
BEGUNSTIGERS OOS GEBROOK	45

HARREMAN VERHUIZINGEN

De Koumen 28

6433 KD Hoensbroek

☎ 045-5233333 - www.harreman.nl

UITVAARTCENTRUM VAN DEN HOUT

Kathagen 10

6361HG Vaesrade

☎ 045- 5212004

VAN DE REDACTIE

We doen steeds ons best om er iets moois van te maken. Ook deze keer hebben we weer een diversiteit aan onderwerpen te bieden.

Naast de vraag om aandacht voor de contributiebetaling voor dit jaar en de mutaties in 2017 kijken we allereerst even terug op de activiteiten, die we in het afgelopen jaar ontplooid hebben. Eén daarvan was de jubileumvergadering eind november, waar ons bestuurslid Els Ermers een hilarisch verhaal, geschreven door Hub Ermers, ten beste gaf. Om iedereen, die er toen niet bij was toch hiervan te laten meegenieten hebben we het integraal opgenomen in dit nummer op pagina 10: 'De opblaasbanaan'.

Onze enthousiaste archiefonderzoeker Hein Bisschops kreeg een interessant dagboek in handen over de laatste dagen van de Tweede Wereldoorlog, zoals die door Trude Berlage-Schumacher van de Hommerterweg in Hoensbroek beleefd werden. En u moet ook zeker het vermakelijke verhaal van Chris Giebels op pag. 15 lezen over een bijeenkomst met toenmalige Limburgse 'leiders' op kasteel Hoensbroek tijdens de januari-storm in 1990.

En nu we toch uw aandacht hebben maken we u er meteen ook even op attent, dat onze jaarvergadering deze keer zal plaatsvinden op woensdag 4 april a.s.. De bijeenkomst begint zoals gebruikelijk om 19.30 uur en vindt plaats in Hotel-Café Amicitia aan de Markt. Na afloop van de vergadering zal Paul Bronzwaer zijn lezing (die eind november bij de jubileumvergadering door omstandigheden niet doorging) houden over Max graaf Marchant et d'Ansembourg uit Amstenrade, de NSB-gouverneur van Limburg in de Tweede Wereldoorlog.

En de rest moet u zelf maar ontdekken.

W. MENGELERS – AUTO ELEKTRA

Burg. Slanghenstraat 11
6433 AR Hoensbroek
☎ 045- 5217777

HEUNEN COIFFEUR HERENSALON

Wilhelminastraat 76
6431 XX Hoensbroek
☎ 045- 5211324

DE JAARLIJKSE CONTRIBUTIE

Het jaar 2018 is alweer een eind op weg, daarom verzoeken wij de leden die, ondanks enkele herinneringen, hun contributie over 2017 nog niet voldaan hebben vriendelijk om dit per omgaande te doen.

De contributie voor 2017 en 2018 bedraagt nog steeds slechts € 15,00 per jaar. U kunt het bedrag overmaken op NL43INGB0003280562 t.n.v. Heemkundevereniging Hoensbroek o.v.v. contributie 2017 en/of 2018. Vermeld daarbij a.u.b. uw postcode. Verschillende namen komen namelijk vaker voor in ons ledenbestand en uw overschrijving vermeldt helaas geen adres!

Enne... niet uitstellen maar meteen doen, van uitstel komt afstel!
Misschien 'n idee om meteen 2019 ook maar te voldoen, dan kunt u dat volgend jaar al niet meer vergeten.

vanoost

verzekeringen-verzuim-pensioenen
Juliana Bernhardlaan 8
6432 GW Hoensbroek ☎ 045 - 522 42 41

ROB PETERS – MEEL EN GRAANHANDEL

Wijngaardsweg 16
6412PJ Heerlen
☎ 045- 5226693

ONZE ACTIVITEITEN IN 2017

NIEUWJAARBIJENKOMST

Ook dit jaar vond de inmiddels tot een traditie uitgegroeide nieuwjaarsbijeenkomst voor de leden van onze vereniging plaats. Dat gebeurde op woensdag 11 januari in ons verenigingslokaal aan de Schuinstraat 2a. Ook nu weer mochten we ruim 30 leden begroeten en konden we samen met hen het glas heffen op een voorspoedig 2017.

JAARVERGADERING 2017

Dit jaar tekenden 39 leden de presentielijst. Deze keer verliep de vergadering weer op rolletjes en de verslagen van de secretaris en van de penningmeester

werden zonder noemenswaardig commentaar aanvaard. En vervolgens werd ook de rest van de agenda in een vlot tempo afgewerkt. In de kascontrolecommissie werden de heren L. Schoonbroodt en R. van Hoof gekozen. Voorzitter Jan Bus en bestuurslid Henri Peters waren aan de beurt om af te treden. Beiden hadden zich herkiesbaar gesteld en werden zonder tegenkandidaten in hun functie herkozen. Daarna ontvouwde de voorzitter een aantal plannen en ideeën voor in 2017 uit te voeren activiteiten. Afsproken werd deze nader uit te werken en in de loop van het jaar aan de leden voor te leggen. Rond 20.00 uur kon de bijeenkomst sluiten, waarna de heer Sjef Maas, voormalig bedrijfsarchivaris van 'Ons Limburg', een

presentatie verzorgde over 'De Limburgse mijnen en het wonen van de mijnwerkers in onze mijnstreek'.

DODENHERDENKING OP 4 MEI

Voor de tweede keer nam dit jaar de heemkundevereniging deel aan de jaarlijkse dodenherdenking bij het bevrijdingsmonument bij de kleine St. Jan, waar ook vele leden acte de présence gaven.

Namens bestuur en leden legden bestuurslid Henri Peters en secretaris Wim Kortekaas een bloemstuk bij het monument, nadat eerder op de dag ook bij de oorlogsgraven op het kerkhof tegenover de grote St. Jan bloemen waren gelegd.

CONSTRUCTIEBEDRIJF WIEL PETERS

Economiestraat 47 A
6433KC Hoensbroek

☎ 045- 521 10 57

EXCURSIE NAAR DE BASILIEK IN MEERSSEN

Op vrijdagmiddag 9 juni bezochten we met 40 leden de basiliek van Meerssen, een der mooiste kerken van Zuid-Limburg.

Onder leiding van een bewaame gids kregen we daar een zeer interessante rondleiding door de kerk en over het omringende terrein, waar ook de graven van grootindustrieel Petrus Regout en zijn nazaten zijn te vinden.

De rondleiding duurde ruim een uur en daarna sloten we deze af met een kop koffie en 'n lekker stukje Limburgse vlaai in het tegenover de kerk gelegen café 'De Keizer'.

PRESENTATIE NIEUW BOEK 'DE HOOFDSTRAAT, VAN 'T KRUIS TOT HET KASTEEL'

Op woensdag 15 november vond om 19.00 uur in de bibliotheek aan de Hoofdstraat de presentatie plaats van de tweede geheel herziene druk van het boek, dat door Hein Giesen en Hein Bisschops is samengesteld. De eerste exemplaren ervan

werden uitgereikt aan de Heerlense wethouder van Cultuur, Barry Braeken en aan Paul Tans, de vertegenwoordiger van de Hoensbroekse winkeliersvereniging.

JUBILEUMVERGADERING

Onder zeer grote belangstelling vond op 29 november in Hotel Amicitia de viering van ons tweede bestaanslustrum plaats. De bijeenkomst begon met een mooie, goed verzorgde koffietafel voor onze leden met hun partner. Hierna zou de bijeenkomst voortgezet worden met een presentatie door de heer Bronzwaer uit Maastricht over Max graaf Marchant et d'Ansembourg uit Amstenrade, die in de Tweede Wereldoorlog voor de NSB-gouverneur van Limburg was. Helaas kwam hij niet, omdat hij ons mis liep bij het ophalen op het station. Gelukkig werd het ontstane 'gat' in het programma door Hein Giesen tot grote vreugde van en met veel kreten van herkenning bij de aanwezigen gevuld met een (nog niet helemaal complete) presentatie over Nieuw-Lotbroek vroeger. En daarmee kwam alles nog goed.

GROND EN GOED MAKELAARDIJ IN AGRARISCH VASTGOED

Nieuwstraat 154

6431 KX Hoensbroek

☎ 045- 5213468

DE OPBLAOSBANAAN

Door Hub Ermers

D'r prizzedent van Amerika houw 't neet gemèkkelik. Zien volk waor verdaeld. D'r waore t'r die 'm op heng droge, mer d'r waore t'r aoch die 'm waal kóste sjete. En omdat 't 'm mer neet lókde die twieë kampe te verbreedere besjloot hae d'r mit te kappe en te emigrere.

Oeëts - op waeg nao ziene vrundj in Moskou - houw hae vanoet de lóch in 'n sjoëen landsjap 'n aeve zoeë sjoëen kesjtieël zieë ligke. "Dao gaon ich later woeëne!" houw hae zich doe sjpontaan vuuërgenómme.

En zoeë kós 't gebuëre dat, op 'ne daag, d'r ex-prizzedent van Amerika mit 't Melania en d'r klaene Barron ziene itrek noom in 't kesjtieël va Gebrook.

Al flot houw d'r nuje kesjtieëlhieër i Gebrook ziene drieë gevónge. Hae begaof zich gaer ónger de Breuker luuj. Hae waor vrundjelijk, gaof op ziene tied 'n rundje en sjponserde de vereniginge.

D'r Math Mertens houw 'm d'r cursus 'Hoensbroeks voor Beginners' aageboa. En 't ieësjte wat dae 'm lieërde waor: i Gebrook **loeë** de klokke neet, i Gebrook **trumpe** de klokke. En dát vóng d'r Donald waal sjiek: i Gebrook **trumpe** de klokke!

En al nao 'n paar daag zag hae in perfék Breuker plat taegje 't Melania: "Biej kaersleech biste 'n lekker sjök".

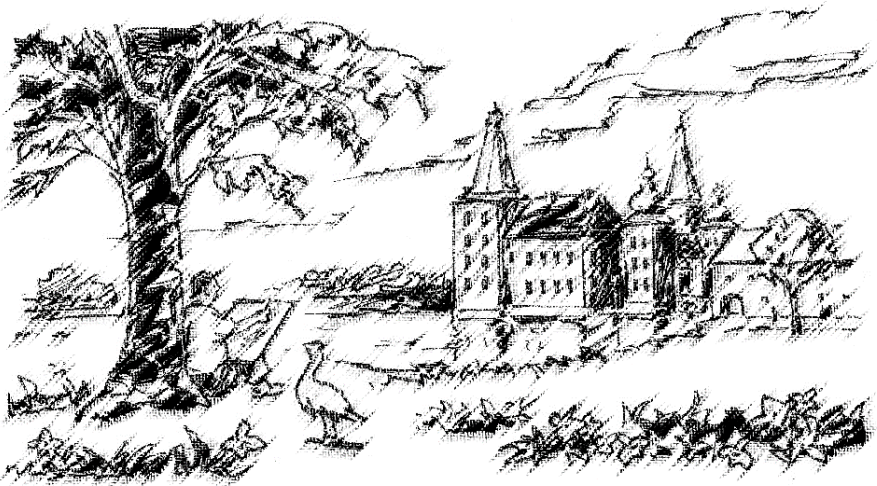
De luuj va Gebrook mooste waal effe wenne aa de veränderinge om-en naobiej 't kesjtieël.

Zoeë woert de ouw windjvaan op d'r taore vervange doer 'n replica van de pruur van d'r nuje kesjtieëlhieër. 't Waor 'n parmantig dingk en 't reageerde al op 't klaenste vläögsjke.

De 'Juliana-Bernhardlaan' hoosj van noe aaf de 'Donald-Melaniaan' en de kesjtieëlwei woert 'n golfbaan mit 'n parkeerplaatsj vuuër d'r helicopter.

D'r Barron woert op 't Broeklandcollege good opgevange en hae haolde gów punte. In d'r zoeëmer zaot d'r jóng waal 'ns i d'r sjeëm van 'ne baom om 't kestieël nao te taekene.

En es me gelök houw dan kós me 't Melania achter 'n raceboot op 'n opblaosbanaan uever d'r viever zieë sjtuutere. Oben ohne.... Zoeë-mer tösje aende en de waterhinne! Vanwege d'r massale toeläöp moos de Klinkertsjtraot dan ummer 'n tiedje waere aafgesjlaote. Vanachter de vinstere zoog d'r kesjtieëlhieér 't zich allemaol gamuzeerd aa. 't Waor good woeëne, hiej i Gebrook!

D'r Donald góng voortvarend te werk.

De ganse hiërarchie va de Breuker samelaeving woert op de sjöp genómme. Uëveral nuuj gezichter op nuuj posities. Om t'r mer 'ns get te neume:

- leësjte Burger va Gebrook: Donald Trump,
- Directrice Broeklandcollege: Angela Merkel,
- Vuuërlaesmoeëders basissjoeële: Odile Sikora en Anky van Grunsven,

- Aasjpraekpunt ueverlas hoedere: Hub Ermers,
- Petroeënhellige va Gebrook: Maarten van Rossem,
- Kantinebemanning EHC en FCH: Doortje Bus en Jeanette Creusen,
- Dirigente begrafenis-kuuërke Mariarade: Vicky Leandros,
- Badmaesters Otterveurdt: Geer en Goor,
- Toezich Lourdesgrot: Wim Kortekaas en Whoopi Goldberg,
- Concièrge muzieksjoeël: Ernst Daniël Smid,
- Penningmaester 'de Klotsköp': Big Benny,
- Nachburgemaester va Gebrook: Peter Sikora,
- Beheerdesj-echpaar de Koffiepot: Pierre en Beppie Kraft,
- Oetsjmieters bij Amicitia: Jan Bus, Hein Giesen en Roberto Blanco,
- Directrice Pius bejaardencentrum: Patricia Paay.

Wie d'r kesjtieëlhieër i Gebrook alles op orde houw kreeg hae mieë tied om zich op de regio te richte. Zoeë merkte hae dat die va Gebrook en die va Heële zich ongerae nogal 'ns i de haore zaote.

Daorum laet hae 'ne elektriesje draod sjanne.

Vanaaf de grens bij De Plank - in lëpe achter d'r ieskraom óm - doer 't centrum va Gulpe - langs de kirk va Ransdaal richting Geweustrao - d'r berg op nao Genèssje - dwaesj doer de IKEA - via de Vrank, de Rennemig, d'r Nol Hendriks zieëliger, de Sigrano, de Sjterrewach, de Roeë baek en d'r gaard van 't Nónke Buusjke pis aa de aafrastering va de AWACS-basis.

't Verkieër vanoet Gelean richting Heële moos noe waal omrieje uever Gemmenich of uever Übach-Palenberg, mer dat óngemak woog neet op taeg de vuuërdele die 't oplieëve.

Wie d'r gouverneur d'r draod zoog moos hae effe sjlikke, mer hae kós d'r Donald aoch waal weer good begriep. 't Waor noe 'n sjtök ruijiger i de Oostelike Mijnsjtrieëk.

Al die veränderinge brachte groeëte welvaart i de regio. Mer nao 'n paar jaor woert 't allemaol tóch get minder.

Nao 't kówrenne houw d'r Donald 't Melania oetgemak vuuër 'sjtóm kaof'. En daomit houw d'r Donald zich aen gerieëte.

Wiej ze vreug i d'r mörge haem kaome haet 't Melanie 'm d'r kelder

i gedüjd. Dao haet hae tweeë daag mótte zitte, pisdat hae oet zichzelf "I'm sorry" zag.

En angesj-um haet 't Melania d'r Donald 'ns oetgemak vuuër 'óngehoebelde'. Midden ónger de luuj, nao 't lof, vuuër 't klae kirksjke. En dat haet 't Melania gewaete. Tweeë daag hoes-arrés! Moeëder-zieël allaen opgesjloate op 't geheim kaemerke, pisdat 't "I'm sorry" zag.

Mer d'r kesjtieëlhieër woert ummer mer auwer. En 't kesjtieël ummer mer groeëter. De zörg uëver 't óngerhaod..., de dinger die hoeëgnuëdig gemák of vervánge mooste waere, de sjtaokkoste, 't ge-deuns mit 't personeel..., hae kós 't allemaol neet mieë händele. D'r Donald begós langzaam mer zieëker op zien vellinge te vare.

Ach jaor höbbe ze d'r gelökkig gewoeënd, hae, 't Melania en d'r Barron. Zónger neumeswaerdige sjandale. Daonao zint ze igetrokke in 't Pius-centrum van 't Patricia. 'n Sjoeën kamer mit oet zich op 't kesjtieël.

Op d'r veerde daag nao Krismes - d'r daag van ziene veerentachtigste verjaordig - zoot d'r Donald i ziene kamerjas naeve de verwerming nao boete te kieke. 'n Bleek zunke hóng lieëg baove de besjnieëde golfbaan. En dao achter de zachte kontoere van zien kesjtieël mit d'r windjwiezer. 't Waor 'n sjoeën gezich, 'n vredig tafereel.

D'r Barron zoot achter ziene computer en 't Melania sorteerde de kiendöpkes van 't hoes.

't Patricia klopde aa mit d'r Glühwein, de nonnevotte en d'r poejer-soeker. Speciaal vuuër de First lady houw 't aoch nog 'n sjöttelke mit miemele mitgebracht. En d'r Donald, dae zoog dat 't good waor.

Hae kós levreje bak Kie op 't laeven. Hae zoev d'at h'at dat

hae vuuër zoeëvää! luuj zoeëvää! houw kinne betaekene.
D'r Glühwein brach 'm in gedachte bij zien ánger kinger: kinger oet lang vervlaoge huwelikke, wied ewég in Amerika. Hae mijmerde uëver zien klaenkinger en hae mijmerde uëver d'r Barron.
't Woert effe sjtil.

En doe, wie vanoet 't nieks, zag d'r Donald taeg 't Melania:
"De beste beslissing die ich in mien laeve hób genómme waor óm mit dich en d'r Barron hiej i Gebrook te kómme woeëne".

En wie in 't vuuërjaor de ieësje sjnieëklöksjkes d'r kop opsjtoke trumpde i Gebrook de zjwaor klok... Amen.

MUTATIES 2017

*Als je goed kan omgaan met cijfers meld je dan bij ons,
wij zoeken een penningmeester!*

Op 1 januari 2018 hadden wij 221 leden in onze heemkundevereniging. Wij konden in 2017 enkele nieuwe leden inschrijven, maar met name door overlijden is het ledenaantal in 2017 gezakt.

De nieuwe leden op wie wij ons in 2017 mochten verheugen zijn:

W. Hanssen

R. Palant

J. Wevers

R. Knibbeler

ADMINISTRATIEKANTOOR LABOR

VLOEDSTRAAT 34

6361 XH Nuth

 045-5650121

ROLF DE JONG AUTOSCHADEBEDRIJF

De Koumen 60

6433 KD Hoensbroek

 045- 5210590

STORM

Door Chris Giebels

Op 18 januari 2018 was in delen van het land 'code rood' afgekondigd. Zevenentwintig jaar geleden gierde er ook een storm over het land. Die eiste zoveel slachtoffers dat sindsdien bij noodweer code 'geel', 'oranje' of 'rood' wordt afgegeven. Juist over dié dag gaat mijn verhaal.

DE LIMBURGSE FINE FLEUR

Buiten spat het water van de slotgracht tegen de ramen van de ridderzaal van kasteel Hoensbroek en het lijkt alsof de bomen rond het gebouw stuk voor stuk op omvallen staan. Het heeft in honderd jaar niet meer zo zwaar gestormd.

Die gedenkwaardige januaridag in 1990 teistert de orkaan Daria ons land met windsnelheden van meer dan 155 kilometer per uur.

Wij hebben op dat moment iets anders aan ons hoofd en geen flauw benul van het natuurgeweld dat zich buiten de ridderzaal manifesteert. We zijn immers druk bezig met het maken van de NOS-documentaire 'Afstand van de Berg' over de opkomst en ondergang van de mijnbouw in Limburg. In de zaal van het kasteel heeft onze filmploeg inmiddels camera's, belichting en opnameapparatuur in gereedheid gebracht. Zo dadelijk moeten we aan het werk, want we krijgen hier vandaag 'hoog bezoek'.

Onze filmploeg is een paar dagen tevoren neergestreken in een hotel in het mooie Limburgse heuvelland. Daar valt het mij voor het eerst op: de macht van filmcamera's. We hebben nog maar net de veelkleurige Volvo stationcar van Eugène, de regisseur, voor de deur van het

hotel geparkeerd of dat leidt direct al tot vragen aan de balie. De receptioniste heeft het NOS-logo op de auto gezien en vraagt ons of we van de televisie zijn, of van de bioscoop? En: waar gaat jullie film eigenlijk over?

's Avonds benaderen ook andere gasten ons in het restaurant met soms merkwaardige vragen. Ik herinner me een oudere dame, van een belendende tafel, die ineens voor ons staat met de vraag of wij haar fotocamera kunnen repareren. Het rolletje is vastgelopen en omdat wij van 'de film' zijn, hebben we vast verstand van camerawerk. Als de producer, Ton, zich uiteindelijk over haar fototoestelletje ontfermt, komt de aap uit de mouw en zegt ze: 'o ja, nu ik hier toch sta: waar gaat jullie film eigenlijk over?'

Ook de eigenaar van het hotel-restaurant komt die avond net iets te vaak bij ons tafeltje staan met aanvankelijk nog logische vragen over voorgerecht, hoofdgerecht, nagerecht en wijnkeuze, maar uiteindelijk toch ook weer met de onafwendbare vraag: 'Oh ja: waar gaat jullie film eigenlijk over?' De volgende ochtend gaan we aan het werk en na een paar filmdagen in de Mijnstreek, waarbij we vooral oud-mijnwerkers, stoflongenpatiënten, de dichter Wiel Kusters, historicus Loek Kreukels en twee priesters hebben geïnterviewd, zijn we dan uiteindelijk in kasteel Hoensbroek beland. Voor het maken van de slotopnames.

VERBOEKET - HYPOTHEKEN & VERZEKERINGEN

Nieuwstraat 6A

6431 KT Hoensbroek

☎ 045- 5281760

Hier, in de statige ridderzaal van kasteel Hoensbroek, wil regisseur Eugène juist dié lieden filmen die het in Limburg voor het zeggen hebben. "De elite hoort ook in onze film", vindt hij en daarom heeft Eugène zijn vader, die in Heerlen woont en klaarblijkelijk tot die elite behoort, gevraagd dat voor hem te regelen. Het is de man op wonderbaarlijke wijze gelukt. Eugènes vader bazuïnt in eigen kringen het verhaal rond dat op donderdagmiddag 25 januari 1990 een heuse

NOS-filmploeg naar kasteel Hoensbroek komt om televisieopnames te maken.

Daar is nu de 'crème de la crème' op afgekomen. The happy few dus. Want dwars door het levensgevaarlijke weer heen zijn ze komen aanrijden; iedereen die in Limburg een beetje meetelt wil er bij zijn. Waarom? Ik vermoed dat ze dolgraag in beeld willen komen: mensen als de ijdele DSM-directeur en CDA-coryfee Rongen, de sluwe projectontwikkelaar Verhagen en vooral ook wethouder Hub Savelsbergh uit Heerlen. Deze laatste, Savelsbergh dus, is een machtig man en staat bekend als de 'onderkoning' van Heerlen. Sommigen noemen hem ook wel 'de sloper', want onder zijn bezielende leiding zijn in de stad vele bezienswaardige gebouwen en monumenten, zoals het prachtige hoofdkantoor van de Staatsmijnen en het oude NS-station, met de grond gelijk gemaakt.

De ridderzaal van het kasteel is erg groot en daardoor niet meer dan halfvol, maar gelukkig is een van de wanden bedekt met spiegels. Dankzij die spiegels kunnen we een 'drukke' receptie suggereren, maar dan moeten we de hoogwaardigheidsbekleders wel af en toe zó door de zaal dirigeren dat we het effect van de spiegels optimaal kunnen benutten. Als makke schapen volgen deze 'Limburgse leiders' onze aanwijzingen en gaan staan op de plek waar de camera op gericht is. Want vandaag regeert de camera en dat apparaat registreert feilloos de ijdelheid en hoogmoed van sommige aanwezigen.

Er is een merkwaardig moment, als 'onderkoning' Hub Savelsbergh ineens, zomaar vanuit het niets, gaat spreken. Heeft de vader van regisseur Eugène dit geregeld? Savelsbergh haalt een papier uit zijn binnenzak, vouwt het open en begint met een verhaal over hoe succesvol de herstructurering van de Mijnstreek is verlopen. Er is, zegt hij, een miljard geïnvesteerd, "maar dat geld is goed besteed." Van de mijnmonumenten, die mede door zijn toedoen zijn gesloopt, vindt Savelsbergh dat ze "uit het landschap dienden te verdwijnen." Pas na een kwartier eindigt hij zijn speech met de ongeloofwaardige slotzin: "Wij hebben hier in Limburg een voorbeeldfunctie voor heel Europa!" Niemand klappt als hij eindelijk klaar is met zijn speech en we beginnen een beetje gegeneerd aan de borrel.

Er vallen op die januaridag 17 doden en de orkaan richt voor 125 miljoen gulden aan schade aan. Dat weten we op dat moment nog niet,

maar toch wordt ons op de een of andere manier gewaar dat er zich buiten het kasteel een ramp voltrekt. Komt het omdat we af en toe het eeuwenoude gebouw horen kreunen onder het natuurgeweld? Het spookt die middag niet alleen buiten. Ook binnen, in de ridderzaal van het kasteel, heerst een naargeestige stemming. Die wordt er niet beter op als 'onderkoning' Hub Savelsbergh naar mij toe komt stappen.

Ik ben, anders dan de andere leden van de filmploeg, de enige die gekleed is in een net pak. Met een stropdas, net als hij. Eerst vraagt Savelsbergh me, op uiterst charmante en belangstellende wijze, wanneer de film precies af is? Daarna volgt een waar verleidingsoffensief: ben ik geïnteresseerd om een keer een rondrit met hem te maken door de streek? Misschien ergens onderweg een hapje te eten - hij kent een paar goede adressen - met een passend glaasje wijn erbij? Hij maakt 'graag' een dag voor me vrij, want hij wil me 'dolgraag' de mooie dingen van de Mijnstreek laten zien.

Dat lijkt me geen makkelijke klus voor hem, want ik houd van oude gebouwen. En die zijn, mede door zijn toedoen, bijna allemaal gesloopt.

Ik ben natuurlijk nooit met wethouder Savelsbergh op pad gegaan, ik kijk wel uit. Maar misschien moet ik hem achteraf dankbaar zijn. Dankbaar omdat hij zo wijs is geweest om, ondanks zijn sloopwoede, tenminste het kasteel van Hoensbroek te sparen. Zodat wij die dag, beschermd door metersdikke muren, veilig zijn voor die allesverwoestende orkaan.

Chris Giebels is geboren in Meezenbroek-Heerlen en woont nu in Zuidlaren.

Ondanks de afstand tot Zuid-Limburg voelt hij zich nog steeds verbonden met de oostelijke mijnstreek.

Onlangs kwam een boek van hem uit met de titel SPQREN, Vertellingen uit de Mijnstreek, dat door hem zelf geïllustreerd werd. – red. -

Foto's: beelden van vernielingen in Hoensbroek door de storm van 18 januari jl.

SCHOENSERVICE & LEDERWAREN LUCHIES

Hoofdstraat 16
6431LC Hoensbroek

 045-5221703

EEN NIEUW BOEK

'DE HOOFDSTRAAT VAN 'T KRUIS TOT 'T KASTEEL'

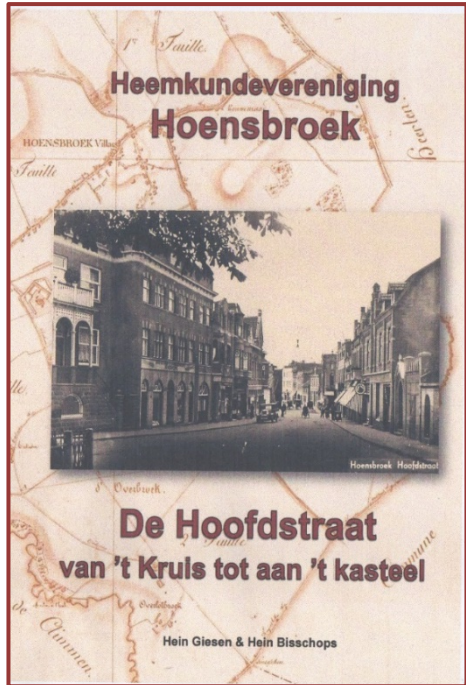
Onder auspiciën van onze Heemkundevereniging Hoensbroek hebben Hein Giesen en Hein Bisschops een geheel vernieuwde uitgave van het boek de Hoofdstraat gemaakt.

Het boek heet een herziene uitgave te zijn van het 6 jaar geleden verschenen boekje, uit de reeks Hoensbroekse Monografieën, maar die vlag dekt de lading niet.

Dit is een geheel nieuw boek en de omslag en lay-out is geheel in stijl van de andere twee uitgaven, de Nieuwstraat (uitverkocht) en de Kouvenderstraat.

Het boek is veel uitgebreider en

completer dan de eerste uitgave, (het geniete boekje van slecht 70 pagina's). Dit gebonden boek met glanslaminaat kft is 180 bladzijdes dik en toont vele nooit eerder vertoonde foto's (in een betere kwaliteit!) en wetenswaardigheden van de oudste winkelstraat van Hoensbroek, die in de voorbije honderd jaar maar liefst drie namen heeft gehad. Het was eerst de Dorpsstraat, die nog vóór 1920 gewijzigd werd in Hoofdstraat. De Allee, aan het einde van de Hoofdstraat, werd begin 1953 de President Rooseveltstraat genoemd. Die naam hield niet zo lang stand, want in 1947 werd de naam voor dat deel veranderd in Hoofdstraat.

PARTYCENTRUM AMICITIA

Markt 9

6431 LG Hoensbroek

☎ 045- 5212999

Er zijn aparte hoofdstukken gewijd aan de Markt en ons kleinood, het uit de 14^e eeuw stammende oude St. Janskerkje en we nemen ook een kijkje in de zijstraten.

Deze uitgebreidere uitgave is weer geschreven door het schrijversduo Hein Giesen & Hein Bisschops, de speurneus die in oude archieven, kranten en jubileumboekjes uit een grijs verleden, gegevens en bijzonderheden opzoekt en verzamelt.

Het boek kost € 12,95 en is vanaf medio november te koop in de plaatselijke boekhandel en bij de schrijvers Hein Giesen en Hein Bisschops.

Leden van onze heemkundevereniging kunnen het ook bestellen of afhalen bij Hein Giesen voor maar € 10,00. Bestellen kan door een storting van € 12,95 per boek op

NL03INGB0001886228
t.n.v. H. Giesen o.v.v.
boek Hoofdstraat en uw
adres.

U krijgt het boek dan in Hoensbroek zonder bezorgkosten thuisbezorgd. De bezorgkosten buiten Hoensbroek bedragen € 4,95 per boek. Bij meerdere boeken € 6,95.

*De schaduwrijke oude eiken aan het einde van
de Hoofdstraat omstreeks 1953*

PETER WIND - PAPIER/KANTOORVAKHANDEL

Akerstraat Noord 288

6431 HW Hoensbroek

☎ 045 - 523 07 48

'RONDON DE KLEINE ST. JAN VAN HOENSBROEK'

De heemkundevereniging mag zich verheugen op een schenking van Bernard Grothues. Bij het opruimen van de woning in verband met zijn verhuizing naar Brunssum stuitte hij op een doos boeken over de kleine St Jan.

Dit boekwerkje over het voormalige parochiekerkje, dat in het begin van de 20^e eeuw bijna gesloopt was, (de aanbesteding voor de sloop was al gedaan!) heeft hij in 2002 geschreven.

Het 64 pagina's dikke boek, dat fraai geïllustreerd is door Jan Creusen, werd destijds uitgege-

ven in het kader van een opknapbeurt van deze kleine St. Jan.

Het geeft een uitgebreid beeld van de bouwgeschiedenis van dit Hoensbroekse kleinoord dat zijn oorsprong vindt in misschien wel de 13^e maar zeker de 14^e eeuw. Ook zijn de hardstenen kruisen rond het kerkje zover als het nog mogelijk was beschreven en geïnventariseerd.

Wij bieden onze leden dit boekje, dat oorspronkelijk in de boekhandel € 12,95 kostte, nu aan voor slechts € 5,00.

Wees er snel bij want we hebben slechts 40 exemplaren.

Het boekje zal aangeboden worden op onze jaarvergadering en is te koop bij onze penningmeester Hein Giesen.

LÉON MEESEN OPTOMETRIE

Kouvenderstraat 17

6431 HA Hoensbroek

☎ 045-5212587

DAGBOEK VAN DE LAATSTE OORLOGSDAGEN EN BEVRIJDING IN HOENSBROEK.

Dagboek van de dagen voor en na de bevrijding van Hoensbroek in 1944, geschreven door Trude Berlage-Schumacher. Zij is in 1914 geboren in Utrecht en in 2006 overleden te Geldrop. Ze woonde ten tijde van de oorlog met haar man Jan en zoon Freddy aan de Hommerterweg 105 te Mariarade-Hoensbroek. Uit het archief van Hein Bisschops, bewerkt door Hein Giesen.

30 aug. 1944 - Jan kreeg bevel om te gaan spitten om 7.00 uur. Ongeveer 12 km ver lopen, tot vlak bij Maastricht. Loon 25 cent per uur. Kruiwagen, schop enz. zelf meebrengen. Ben onmiddellijk ondergedoken.

31 aug. - Twee man uit onze straat gaan spitten. Er moesten 400 man komen; ca. 30 zijn geweest. In Zuid-Limburg moesten totaal 20.000 mannen opkomen. Circa 1000 zijn er de eerste dag geweest.

1 sept. - Alle treinen beschoten. Reuze spannend maar wel angstig. Vliegtuigen komen heel laag over. Maastricht gebombardeerd, de Mosafabriek, de spoorbrug enz. Nog maar een paar man komen spitten. Al de seinhuisjes van de Emma tot Zusteren door Witte Garde in de lucht.

2 sept. - Weer vliegtuigen heel laag. Nu gaat niemand meer spitten. Jan is naar een duikadres in Brunssum vertrokken vanwege de razzia's. De grote terugtocht van de Duitsers is begonnen.

3 sept. - De Belgische stad Doornik is gevallen. De terugtocht is een enorme wanorde.

4 sept. - Ook Brussel is nu gevallen. Geweldige terugtocht. Soms over de hele wegbreedte, op alle wegen naar Duitsland toe tanks, pantserwagens en kanonnen, een enorme drukte en herrie. Je kon de Akerstraat niet oversteken. De stad Namen is nu ook gevallen.

5 sept. - Jan is teruggekomen. Thuis ondergedoken. 's Nachts vreselijk lawaai van terugtocht. Nog steeds een enorme vlucht.

6 sept. - De terugtocht vermindert.

7 sept. - Het grote rennen is voorbij.

8 sept. - Het kanongebulder is begonnen. Alle ramen staan tegen elkaar open vanwege de ruiten.

9 sept. - Jan is weer ondergedoken vanwege de vermoedelijke razzia's. Samen met de bakker boven op de oven in zijn bakkerij.

10 sept. - 's Morgens 5 uur, 'n vuurregen na het Duitse luchtalarm. Net nog even tijd om om half tien naar een stille Mis te gaan.

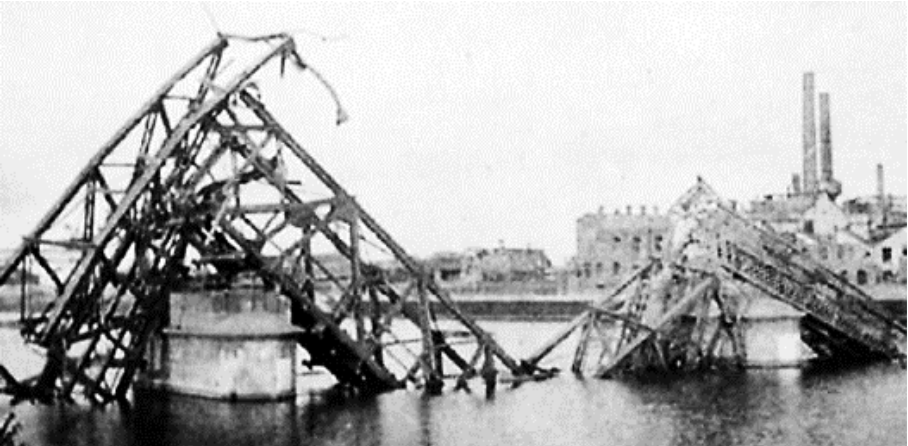
Er was geen hoogmis en geen verplichting om naar de kerk te gaan vanwege luchtalarm en razzia's. Er is een bom gevallen op een huis aan de Heisterberg.

11 sept. - Alle vervoermiddelen worden gestolen, zelfs fietsen zonder banden. Onze fietsen zijn goed verstoppt. Aardappelen gehaald.

De spoorbrug bij Maastricht is in de lucht gevlogen. We hebben iedere dag gemiddeld vijf keer luchtalarm. Het kanongebulder wordt steeds erger en we pakken alles van de muur. De mijnen zijn gesloten.

12 sept. - De voetbruggen van Maastricht zijn opgeblazen. Nuth, Hulsberg en Beek krijgen van de Witte Garde de radio's terug. De roef op de aardappelvelden is begonnen, iedereen pakt wat hij krijgen kan.

13 sept. - Maastricht bevrijd. De Amerikanen zitten al in Gulpen, dat is maar een uurtje fietsen hier vandaan. Bruggen in de omgeving knallen niet. Van nu af aan iedere dag een enorm geweld in de lucht . De adem stekt en je luistert allereerst of de ruiten heel blijven.

14 sept. - De vorige avond is de mijn ontruimd, iedereen naar huis gestuurd. Zal 't vermoeden nu waarheid worden dat de mijn de lucht in gaat?

We gaan in de kelder slapen op luie stoelen, Freddy op z'n matras. Alles wordt nu naar de kelder gebracht. We kunnen er haast zelf niet bij. Jan blijft op. Om twaalf uur wordt de stoom op de mijn afgeblazen. Nu gaat hij de lucht in, dachten we. Freddy heeft rustig geslapen, is alleen een keer uit z'n bed gevallen. Wij konden niet slapen van angst. 's Morgens om half zes was er nog niets gebeurd. We zijn toen maar in bed gekropen. Om 8 uur vier geweldige knallen en daar ging de mijn. Woedend waren we, ondanks onze angst. Ze hebben de centrale laten springen.

GEURTEN DEUREN
Hommerterweg 27
6431 ER Hoensbroek
☎ . 045 5212531

't Duurt misschien wel een half jaar eer alles nu weer goed is. Deze winter geen kolen. Wat zijn allemaal de gevolgen?

De Amerikanen zitten in Beek en Valkenburg, een half uur fietsen hier vandaan. Van iedere dag dat kanongebulder word je gek.

Kruideniers verkopen nu alles wat ze hebben zonder bon.

15 sept. - Geen water. Een derde van de bevolking in Hoensbroek heeft steeds een avond geen licht. Wij hebben vanavond geen licht en dan maandag weer. Ook bijna geen gas. Maar 't pitje is ons geluk geworden. Kanongebulder dat de boel rammelt, luchalarm, geen gas, geen water en geen licht, maar toch vannacht heerlijk geslapen in de kelder. We hebben bedden naar beneden gebracht, 't kon er nog bij. Het is er net een kampeerwagen, alle ruimte is besteed.

Mijnheer Boesten maakt buiten een locus. We kunnen tegen een kleine vergoeding voor de brillenjuffrouw ook erop. 't Is toch achteraf allemaal om je krom te lachen. Ik zit hier te schrijven bij een carbidlantaarn, stinkt wel maar geeft fijn licht. Wij zijn er goed mee gered. Ik leer met één liter water de aardappelen te wassen, mijn handen te wassen en de keuken te dweilen, daarna wordt dit water gebruikt om de wc door te spoelen.

De melkboer komt niet meer. Groenten hebben we al in weken niet meer gehad. De Duitsers halen nu alles leeg, zelfs grossiers hebben niets meer, alles in beslag genomen. Als dit nog een paar weekjes duurt hebben we honger op een reuze manier. Ik durf niet naar m'n boerin om eten te halen. We hebben geen fiets meer en je weet niet waar de Amerikanen zitten.

16 sept. - Weer wat nieuws. We mogen niet meer op straat, maar niemand stoort zich er aan, ook dat om acht uur binnen zijn geloven ze wel.

Freddy en ik slapen weer in de kelder. 't Kanongebulder komt dichterbij. We hebben weer water en een beetje gas, maar het licht is nog uit.

17 sept. - Alles rustig op straat. Wel heel veel vliegtuigen in de lucht, een prachtig gezicht. Wel honderd vliegtuigen cirkelen rond en als ze de Duitsers gevonden hebben duiken ze op hun doelen. We kunnen aan de vliegtuigen zien, dat het Engelsen zijn, want vlakbij ons

maken ze nu een duikvlucht. 't Is een geweldig gezicht. De Engelsen en Amerikanen zouden al in Terwinselen en Kerkrade zitten, vlak daarop het bericht dat ze in Heerlen zijn. Om drie uur de vlag uit op 't ziekenhuis in Heerlen. Ze rukken nu op naar Brunssum over de grote weg. Wil Merckx en ik gaan kleren oranje verven, zo hebben we nu allebei een oranje blouse.

Het luchtalarm wordt maar niet meer veilig geblazen, alleen als 't nu weer heel erg gevaarlijk is dan blazen ze nog maar eens. De boel ram-melt. De mijn is bezet door de Witte Garde. De eerste gevangene in Hoensbroek is Müller, hij wilde altijd Ortscommandant worden. Toen hij met de wagen wou vluchten is hij gevangengenomen door de ondergedoken mijnpolitie. Duitsers bieden nu Fl.1500, - voor een burgerpak.

18 sept. - Das Herrenvolk is aan 't lopen. Ze komen hier met hele troepen langs. Angstig naar de lucht kijkend of er geen Tommy is. Ze lopen en lopen, maar de kring is, geloof ik, al gesloten. Ik denk niet dat ze er nog uit komen. Vanmorgen kwamen er een paar honderd half uitgekleeft en al zingend langs. Er is haast niemand meer op straat. De Amerikanen zijn nog maar een kwartier lopen hier vandaan. We zitten boven een oranje petje te naaien voor Freddy als we om vier uur plotseling schrikken van een enorm mitrailleurvuur door de straat, tegen de huizen en zo. Iedereen zoekt dekking. Ik pak Freddy op en ren naar de kelder. Tanks komen vanachter het kerkje in Maria-rade en over de Hommert door de velden. De laatste Duitsers vluchten, maar komen niet ver meer.

Hoera!! de Amerikanen. Ondanks de granaten die door de lucht vliegen en de mitrailleurs die knallen rennen we de straat op naar de tanks. Aan de overkant op het balkon achter het huis hebben we een prachtig zicht erop.

Daar gaan de tanks met oranje vlaggen achterop in razende vaart naar het kasteel. Enorme tanks, van beide zijden honderd. We hebben geen angst meer. Af en toe is de straat weer ineens leeg, want dan horen we weer een granaat aankomen.

Boerderij bij het kasteel in brand. Hooibergen in brand. 't Geeft allemaal niets meer. Wij hebben een dakpan kapot, bij Wil Merckx een ruit doorschoten, een vrouw hier achter is gedood en aan de overkant ook een kogel door de ruit.

4.15 uur - Vlaggen en oranje komen tevoorschijn.

Lang leve de Amerikanen. Tanks blijven aan rollen, enorme dingen zijn dat.

Ineens bleek een ingenieur (Ad Paulen, red.) van de mijn op de eerste tank te zitten met een Amerikaans uniform aan. De Amerikanen hadden de huizen van ons onder vuur genomen. Er zijn toen drie mannen met de handen in de hoogte hen tegemoet gerend. Ze zeiden, dat ze naar het kasteel moesten, daarachter zaten nog Duitsers. Ze zijn toen godzijdank afgezwaaid, 't had er anders beroerd voor ons uitgezien. De stemming is niet te beschrijven.

De soldaten zijn tot ca. zeven uur opgerukt richting Brunssum en komen dan terug om te rusten.

's Avonds was het een enorme herrie op straat. De mannen waren natuurlijk direct op stap, de vrouwen mochten daarna.

De Amerikanen hadden hier op de weg hun kamp opgeslagen. We zijn er 's avonds heen gegaan en hadden een reuze succes met onze oranje geverfde blouse. Bij de tanks hebben we daar wat Engels met ze gebrouwd. De soldaten hebben toen echte koffie gezet en we moesten allemaal een kop koffie met hun drinken. Daarna kregen we sigaretten, caramels, koekjes, suiker en een blikje koffie mee. We hebben ze toen hun handtekening achterop op 't oranje blouse laten schrijven. Echt Amerikaans. Over op tijd thuis zijn werd niet meer gesproken.

19 sept. - De volgende dag hebben we de tanks van dichtbij kunnen bekijken, iedere centimeter is besteed. Enorm. Ze hebben geweldige hoeveelheden conserven bij zich en geven van alles weg. Vandaag weer kauwgom gehad en sigaretten. Je staat verstomd wat zo'n voorhoede allemaal bij zich heeft. Dat was enorm, o.a. kraanwagens en goed ingerichte operatiekamers.

Om 11 uur 's avonds lagen achter de Emmamijn nog mitrailleurkasten van de Duitsers.

De vlaggen zijn afgerukt bij de N.S.B-ers. 't Kasteel van de graaf moest natuurlijk ook doorzocht worden. Ze hebben toen een stel jonge mannen handgranaten en geweren gegeven en die moesten maar kijken of er nog iemand in was. Als ze iemand tegen kwamen moesten ze maar een handgranaat gooien, zij hadden geen tijd.

N.S.B-ers worden opgepikt. Vrouwen die met Mofsen omgingen worden kaalgeschoren op de Markt en krijgen een hakenkruis op hun hoofd geschilderd. Brunssum is nu ook vrij.

We moeten de vlaggen binnenhalen vanwege een vermoedelijke aanval van de Duitsers. Ze kunnen anders precies zien waar 't al bevrijd is. De Amerikanen komen terug en trekken de hele dag onder enorm hoerageroep door.

Ik ben naar de boerin gegaan om melk te halen want de melkboer komt natuurlijk niet. Freddy had ik blikmelk gegeven en die is daar ziek van geworden.

Bij de boerin waren Amerikanen waar ik me daar behoorlijk mee heb kunnen onderhouden, zij waren van de zware artillerie. Ik kreeg een granaathuls (zo'n 10 cm granaat), massief koper, niet te tillen. Ook kreeg ik zeep, ze geven van alles voor oorlogsgeld. 't Valt me mee hoe goed als ik nog Engels kan brouwen.

Van de Amerikanen hoorden we dat er enorm gevochten was in Valkenburg en Heerlerheide. De Amerikanen vragen nauwkeurig waar de grens is.

Ze moesten in Holland zo min mogelijk vernielen. Als ze aan de grens zijn wrijven ze in de handen en zeggen: nu zijn we vrij.

In Tudderden, bij Sittard vlak over de grens, hebben ze alles platgebrand omdat er Amerikanen vermoord waren. Vergelding voor een stad in Tsjecho-Slowakije.

We hadden 's morgens nog iets leuks. Er zou vlaghijsen zijn op het gemeentehuis. De oud-burgemeester Martin deed het. Er waren 3 Engelse piloten bij, die hier in Hoensbroek ondergedoken waren.

Alles ging natuurlijk op z'n Hoensbroeks. Toen de vlag gehesen zou worden was die natuurlijk zoek. Eindelijk hadden ze de vlag gevonden, maar nu zochten ze zich nog lam naar het touw. Eentje was zo snugger en zag het aan de paal zitten. Toen hijsen maar en jawel hoor, de vlag kwam met blauw naar boven.

We hebben natuurlijk nog alle nachten in de kelder geslapen.

Er is zwaar afweer hier vlak achter het kerkje geplaatst. 't Is verschrikkelijk als ze schieten, bij ieder schot staat je hart stil. We hebben dan ook nog alles tegen elkaar openstaan. Ze schieten van hier uit 35 km ver in Duitsland. Iedere keer als ik Freddy in bed heb begint hij te

gillen als ze weer gaan schieten en wil hij niet naar de kelder. 't Kind heeft geen rust meer, ik zal blij zijn als 't over is. Je hoort die granaten een hele tijd suizen. De prins is in Maastricht geweest.

20 sept. - Niet veel bijzonders gebeurd. 't Afweergeschut schiet nog steeds en er trekken nog heel veel Amerikanen door met enorm veel materiaal. We moeten ook weer om 8 uur binnen zijn.

De mijnwerkers gaan weer werken. De schade op de mijn is enorm. Er komen veel Joden voor de dag.

We hebben hier langs de weg een vliegveld. Ze hebben hele kleine tweepersoons vliegtuigen met een kleine motor. Die vliegen boven de tanks als ze aanvallen en staan er per radio mee in verbinding. Ze dalen en stijgen gewoon op een klein veldje en zijn binnen 100 meter los van de grond. Je mag ze van dichtbij bekijken, reuze interessant.

Ook 't Rode Kruis is vlak bij het kasteel. U ziet, we zitten nog midden in de oorlogshandelingen.

21 Sept. - We hebben vandaag met Jan en Wil Merckx ons vrijheidsdiner gehad. 'n Borrel en tomatensoep, slaatje, 'n haantje met appelmoes en aardappelen. Ook oranje pudding met fruit en echte koffie met chocolade, heerlijk vooroorlogs. De tafel is oranje versierd met de geallieerde vlaggen. Ik heb het diner moeten koken. De aardappelen van Wil Merckx gekregen, de soep van mam en de rest is van mij. We hebben geen jus en de pap staat op het spiritusstel in de kamer te koken. Ze zijn weer geweldig aan 't knallen. De boel rammelt weer flink.

Vannacht voor 't eerst eens niet in de kelder geweest, ondanks dat het een enorm gedreun en geschiet was. Ze zijn hier achter met zware artillerie aan 't schieten, nog geen 200 meter van ons vandaan. Ik zit te beven op m'n stoel, 't gaat je door merg en been. De granaten suizen over je hoofd heen. Ik durf niet naar bed, ondanks dat men zegt dat het niet gevaarlijk is.

Je kunt de granaten helemaal volgen. 't Is wel al 12 uur, maar ik durf nog niet naar bed. We hebben vandaag de kelder leeggehaald, maar ik geloof nog veel te vroeg. We hebben ook geen

alarm en 't huis dreunt en scheurt aan alle kanten. Ik voel me nog vrij door dat geschiet, je kunt je niet indenken wat dat een lawaai is. Je weet dat het schot komt en toch schrik je en beef je als een rietje, ik heb nog nooit zoveel angst gehad, de vliegtuigen zijn er niets bij. Dit geschut is niet gevaarlijk, maar als de Duitsers terugschieten.... Als er Duitse vliegtuigen in de lucht zijn kijken we daar niet eens meer naar om.

Er zijn heel veel Duitse krijgsgevangenen. Gisteren waren ze in Heerlen.

Bij de gemeenten Heerlen, Hoensbroek en Brunssum meldden zich veel vrijwilligers voor het Amerikaanse leger. De eerste dag waren er al 1800.

25 sept. - Er gebeurt nu niet veel meer. De Duitsers wagen enkele pogingen om door te dringen. Vandaag probeerde een vliegtuig iets te verkennen en werd met een geweldig salvo ontvangen. We zijn als gekken naar de kelder gevluht vanwege het mitrailleurvuur. Het verkenningsvliegtuig is achter het kasteel Amstenrade neergekomen.

26 sept. - Twee Duitse vliegtuigen probeerden weer eens wat en gooiden bommen op Nuth. Ik zag de bommen uit het vliegtuig vallen en stond er rustig naar te kijken. Allebei de vliegtuigen werden afgeschoten, tot nu toe is nog iedere Duitser afgeschoten. We hebben weer geen gas.

VAN OERS ASSURANTIËN
Kouvenderstraat 238
6431HK Hoensbroek
☎ 045- 5212856

27 sept. - 's Nachts hoor ik plotseling een Duitser. We rennen naar de kelder en jawel hoor, bommen op de mijn en veel dakschade aan de huizen. Eén vliegtuig afgeschoten en weer geen gas.

28 sept. - Jan Merckx is in Maastricht geweest Er zijn vier vliegende bommen in de omgeving van Maastricht neergekomen. Weer geen gas.

Uit Kerkrade moeten 3500 mensen in 2 uur tijd evacueren. 't Is verschrikkelijk, alles achterlaten en met een klein beetje bezitting vluchten. Er zijn ook hier in Hoensbroek nu veel mensen van Kerkrade. De Moffen zaten in en op het ziekenhuis van Kerkrade. De Amerikanen

wilden er niet op schieten vanwege de eigen mensen. Er is twee uur wapenstilstand geweest om de mensen allemaal te laten vluchten.

Het geschut is verschrikkelijk, je wordt er gek van. Bij Wil Merckx is al een ruit geknapt. We hebben alles open staan, koud dat het is . Boven is al iets van de muur gevallen. Ze schieten nu van voor, achter en opzij.

1 oct. - Godzijdank rust, het geschut is weg en wij kunnen nu slapen.

2 oct. - Heerlijk twee nachten rustig geslapen en nu plotseling 's morgens weer een donderend lawaai en jawel hoor, nog zwaarder geschut. Nu zijn de ruiten haast niet meer te houden. We hebben zo vast geslapen dat we niet eens de bommen op de mijn, hier nog geen 5 minuten vandaan, hebben horen vallen, we waren doodmoe. Gelukkig geen grote schade.

De Moffen hebben 't op de mijn gemunt. De bommen moesten de gevangen N.S.B.-ers eruit halen. Jan heeft ze met zo'n bom zien lopen, het leek wel of ze op eieren liepen.

Jan brengt een radio mee naar huis, heerlijk. Nu hebben we weer nieuwsberichten en kunnen we muziek luisteren zonder met je oor in 't toestel te kruipen.

Enorm veel vliegtuigen doen een aanval op het front. Je kunt ze rustig bekijken, ze vliegen heel laag en alles is nu veilig.

4 oct. - Prins Bernhard zou komen. We trokken uitgedost met veel oranje naar de Akerstraat. In een etalage recht tegenover het huis waar de Prins zou komen hadden we een plaats veroverd, maar wie er niet kwam, de Prins. We hebben er gestaan van half twaalf tot vier uur. Wil Merckx had voor het hele stel brood meegenomen en mevr. Boesten een pan warm eten.

5 oct. - Driemaal luchtalarm met veel gevlieg.

6 oct. - Trommelkanonvuur aan de grens, ramen en deuren ramelen ervan. We krijgen 75 gram vet en hebben 2 eieren gehad.

10 oct. - Verliep het ultimatum van Aken, om 11 uur begonnen de bombardementen.

11 oct. - Aken wordt nog steeds bestookt.

22 oct. - De Amerikaanse Army Band geeft een uitvoering. We zijn er heen geweest. De band bestaat uit zo'n zestig man en de muziek

was geweldig goed. Als souvenir kregen alle bandleden een zilveren gulden en de dirigent een mijnlamp.

Af en toe komen er twee Amerikanen op bezoek, 't Is dan net St. Nicolaas. Freddy kreeg 2 repen, 2 pakjes biscuits, 1 pakje bouillon en kauwgum. Ik kreeg sigaretten en een blikje vlees.

De bakkersvrouw vraagt iedere avond Amerikanen op bezoek. Jan en ik moeten er dan heen als tolk en hebben het er dan reuzegoed met eten en zo. Twee negers aten er in 5 minuten anderhalve vla op.

31 oct. - Eerste avondje voor Amerikaanse soldaten. Wil Merckx en ik zijn dan chaperonne. We brengen meisjes naar het Casino, houden daar toezicht en brengen ze weer naar huis. Dat gaat van de Amerikanen uit, het zijn soldaten die 48 uur verlof hebben en een avondje ontspanning krijgen. We zijn met 6 chaperonnes. Het avondje is erg geslaagd, we kregen er bier en echte koffie.

7 nov. – Het tweede avondje slecht, niets voor de soldaten, zelfs niet eens bier en sigaretten, munitie gaat blijkbaar voor.

9 nov. - De Engelsen komen. Men zegt dat de Amerikanen weg gaan. 't Is een heel ander slag volk.

10 nov. – Nog een avondje voor Amerikanen. Heel goed geslapen. We kregen bier, koffie en spierwitte cake. We leren zo wel goed Engels. Heel goed geslapen. Hier op de straat komt overal inkwartiering van de Engelsen, wij hebben er nog geen. De bakker heeft er zeven.

11 nov. – Engelsen op bezoek gehad en ik gaf ze natuurlijk thee. We krijgen één reep chocolade op de bon. Enorme colonnes Engelsen op de been.

18 nov. – Een avondje voor Engelse soldaten met een Amerikaanse Band ging buitengewoon goed, hoewel er steeds wrijving is tussen die twee.

De verzorging was heel goed, heerlijke thee en witbrood met lekker dik boter, vlees of jam en er was veel bier!

F. NIJSTEN SLIJTERIJ WIJNHANDEL

Kouvenderstraat 158

6431 HH Hoensbroek

☎ 045-5223466

23 nov. – We krijgen inkwartiering van Engelsen, vier sergeanten. Erg aardig, ze zijn getrouwd en we kunnen er heel goed mee praten. Ze zijn gek op Freddy, eentje heeft z'n trompet, die kapot was, meegenomen en laten solderen. Ze slapen op zolder, daar heb ik twee bedden staan. Ze moeten nu maar zelf uitvechten wie er in de bedden mogen slapen. Ze hebben eigen bedden bij zich, een soort brancard op poten. Wil Merckx heeft zes soldaten in huis.

24 nov. - Er is sprake van, dat ze morgen weg gaan. Ze zijn zo gedresseerd dat als ze binnen komen eerst de schoenen uit doen. Je hoort ze alleen als ze zich 's morgens wassen, dan zingen ze het hoogste lied. Freddie vindt alles prachtig en roept steeds "Hello boys, good morning en goodbye".

Ze brengen nu een fles whisky, een fles gin en limonade mee, die moeten vanavond leeg. Ik heb vla gebakken en ben benieuwd of ze vanavond onder de tafel liggen. Ze zijn zich nu aan 't wassen.

26 nov. - De avond was zeer geslaagd en de drank was heerlijk. Hoe meer ik op had, des te beter werd m'n Engels! Ze waren zo beleefd om op het eind van de avond te zeggen "You speak very good English". Ik kon wel brullen. Om half twaalf 's avonds zijn ze nog even een Tommy voor Freddy gaan halen. Een echte pop, precies aangekleed als een Tommy met helm op en uniform aan. Een enig souvenir. Jan had al volop sigaretten en kreeg nog drie pakjes. 's Morgens kwamen ze nog even en moest Freddy komen, hij kreeg een massief houten eend op wielen, na dit alles wat ze gegeven hadden maakten ze hun excuses, dat ze niet meer hadden kunnen meebrengen. Ik was echt verlegen met alles. Zaterdagmiddag zijn ze weggegaan en willen zo gauw 't kan weer terugkomen, ze hebben toch alle drie een motor. Jan heeft vlaggen op de fabriek laten maken. Ik heb alle vier de soldaten zo'n vlag als souvenir gegeven en een broche met klompjes. Ze waren er zo blij mee als kinderen.

BJÖRN HOCKS ADVOCaat & MEDIATOR

Juliana-Bernhardlaan 24

6432 GW Hoensbroek

 045- 4100220

Wie waar het vreuger

ES D'N TOESJ UM WAOR

Het was in de eerste decennia van de vorige eeuw nog heel gewoon, als men rond het midden van de maand maart gehele karavanes over de Limburgse wegen zag trekken. Karavanes bestaende uit wagens en karren, beladen met huisraad, kleine werktuigen, veevoer en zo meer. Het was dan een verhuizing van de een of andere pachter, omdat 'd'n toesj um waor'.

D'N TOESJ

Onder 'd'n toesj' verstond men de pacht van een hoeve, die meestal een periode van 6, 9 of 12 jaar besloeg. In ieder geval, een tijdsduur in een veelvoud van 3.

Dit was te herleiden tot het vroegere drieslagstelsel, waarbij als een vaststaand gegeven gold, dat op hetzelfde veld het ene jaar graangevassen werden geteeld en het daarop volgende jaar hakvruchten. Het jaar daarna moest het veld braak blijven liggen.

Dat kon per perceel maar ook per 'veld' van kracht zijn.

HAOFSJEID

Men kende ook het betalen van pacht in natura. Op bepaalde boerderijen 'zaot de pachter in 't haofsjeid', zoals het toen gezegd werd. Hiermee werd bedoeld, dat de helft van de opbrengst voor de eigenaar van de hoeve was.

Men noemde zo'n pachter dan ook een halfwin of een halfer.

HOAVE KNOEP

Onderling kende men ook de term 'he zit vuuër d'n haove knoep'. Dit betekende, dat hij de hoeve bewoonde voor de helft van de jaarlijkse geogste harde vruchten, het graan.

BAGGEERE

Het verhuizen als boven bedoeld betitelde men in vroeger jaren met 'baggeere'.

Maart was de 'baggeermaond', de maand dat bepaalde hoevebewoners van bedrijf wisselden.

Men zou zich hier kunnen afvragen, of dit soms teruggaat tot de Romeinse tijd, toen de maand maart nog gold als de eerste maand van het nieuwe jaar. Het woord 'baggeere' lijkt in ieder geval verwant aan het woord bagage, dat volgens de van Dale betekent: 'benodigdheden, die een leger meevoert'.

En dit zou nu weer terug te brengen zijn tot het volkslatijn 'baga' dat reiskist betekent.

NAOERSHULP

Bij een dergelijke verhuizing was in veel gevallen sprake van spontane "naoershulp", zoals men die ook kende bij ziekten, brand en begrafeningen. Omwonende boeren, zowel kleine als grote, boden spontaan hulp aan in de vorm van mankracht of transportmiddelen.

Iedere 'naoer' zag het als een plicht mee te helpen en met paard en kar goed voor de dag te komen.

Vooraf werd de 'aogswage of de sjlagkar' terdege gepoetst. Vellingen en spaken kregen dan een meniebeurt. Heel ijverige helpers gaven de laadbak en de karbomen nog een groen strijkje.

De paarden kregen zelfs een aparte beurt. Allereerst hanteerde men met veel zorg de roskam. De hoeven werden behandeld met een zwarte, vet aandoende pasta. Ook het tuig werd onder handen genomen met een mengsel van traan en de as van verbrand haverstro,

SCHADENET - KOENEN

Breukerweg 178

6412 ZL Heerlen

 045-5215450

waardoor het leer niet alleen een zwarte kleur kreeg, maar ook werd het hierdoor veel soepeler. De koperen versierselen en de vele tuigbellen werden blinkend gepoetst. Deze werden gepoetst met de as van sigaren of met de as van het zeer bekende onkruid 'kattesjart'. Deze as doopte men in een weinig azijn en zout. Later kwamen de nu nog algemeen in gebruik zijnde metaalpoetsmiddelen in zwang. De 'sjellekrans' met de klokvormige tuigbellen, bestemd voor feestelijke gelegenheden, werd ook nu van zolder gehaald.

Ook de dochters van naobers hielpen een handje mee. Hun taak was het maken van kleurige papieren rozen en linten. Dit alles moest vóór de verhuizing gebeuren.

VERHUISDAG

Op de dag van verhuizen trokken dan 's morgens heel vroeg de naobers met opgetuigde paarden en karren naar de hoeve.

Tot rond het einde van de 18de eeuw was het nog gebruikelijk, dat de pachter en zijn gezin samen met alle helpers eerst plaats namen voor het nuttigen van een stevige koffiemaaltijd. De dag zou immers lang en zwaar worden.

Na het nuttigen van de stevige koffie-

maaltijd werden de wagens en de karren voorgereden en kon de eigenlijke verhuizing een aanvang nemen. Men bleef dan wachten, totdat het laatste vervoermiddel geladen was en het vee eveneens klaar stond voor de trek. Was het dan zover, dan namen pachter en echtgenote, eventueel met kinderen, plaats in de sjees en op dat moment kwam de karavaan definitief in beweging.

Achter de vele boerenwagens volgde de levende have van de pachter. Eerst, al drentelend, het hoornvee: kalveren, runderen en melkkoeien. De knechten en de meiden die op de hoeve te werk gesteld waren, hadden de zorg over dit deel van de kapitale eigendommen van de boer. Na het hoornvee volgde de scheper met zijn kudde schapen en de onafscheidelijke honden.

Tot slot kwam de varkensstapel, geborgen in latten kooien en vervoerd op zware boerenkarren.

Op het einde van de 18^e eeuw telde men op een grote hoeve wel zo'n 60 tot 80 stuks hoornvee. Ook een schaapskudde met meer dan 120 stuks schapen was toen nog heel gewoon.

DREIJ KIER BAGGEERE SJTAET GELIEK MIT EINE KIER ALLES TE VERLERE

Schade aan de inboedel was door het op- en afladen natuurlijk niet te voorkomen. Al was het op die dag slecht weer, toch moest 'het baggeere' gewoon doorgang vinden.

Voorals dit moest plaatsvinden in de maand maart, want dan kon het nog weleens erg buiig zijn.

Sneeuw en regen waren voor het soms kostbare antieke meubilair, voor de kleding, voor de dekens en andere zaken van de welgestelde boer een ware tegenvaller.

Beschermende hoezen of zeildoeken waren in vroeger jaren nog maar spaarzaam in gebruik. Geen wonder, dat in de volkstaal een algemeen gezegde gold: 'Dreij kier baggeere sjteat geliek mit eine kier alles te verlere'. Hiermede bedoelde men, dat schade aan eigendommen bij driemaal verhuizen even groot was, als bij één hoevebrand.

FEESTELIJK

Zo'n verhuizing met versierde wagens en trekdieren, met het rinkelend geluid van de talrijke in de zon blinkende koperen tuigbellen, had iets bijzonders, iets dat opzien baarde, iets feestelijks.

Was het zonnig weer, dan leek het of de kleuren van de papieren linten en rozen bevestigd aan de hoofdstellen en zadeltuig van de paarden, mooier werden naarmate de zon hoger aan de hemel stond.

Geen wonder dat zo'n feestelijk uitgedoste karavaan nogal belangstelling trok, als men de andere dorpen of buurtschappen passeerde. Voor de noabers, die belangeloos meehielpen, was het meetrekken een welkome afwisseling en een even breken met de dagelijkse sleur van het boerenwerk. Ongehuwde jonge mannen zagen zodoende een kans om in contact te komen met elders wonende boerendochters. Feesten en kermisvieren kwamen in vroeger tijden zeker minder voor dan nu. Bovendien beschikte men toen niet over de vervoersmiddelen die we nu kennen. Geen wonder dat meewerken aan zo'n verhuizing ook wel eens gezien werd als een aparte kans voor het speuren naar een wederhelft.

Juist daarom kregen paard en kar vóór de verhuizing een zeer aparte beurt, met als doel 'uitblinker' te zijn tussen alle andere. Het was een niet besproken wensdroom, die mede charme gaf aan dit deel van het volksgebeuren. De nieuwe hoeve, die inmiddels door de vorige pachter

verlaten was, werd nu spoedig betrokken.

In de 14de en 15de eeuw, gebeurde het, dat zelfs de woningen, vakwerkboerderijen, in onderdelen als gebinten, regels, stijlen, deuren

en ramen mee verhuisden. Op de plaats van aankomst werden dus de woning en de stallen weer opgebouwd. Leem voor de wanden en stro voor de daken vond men op de nieuwe standplaats. Dit laatste was een 'ver-hui-zen' in de ware zin van het woord.

Leo Meevers-Scholte †

LENDI MEN | WOMEN | FASHION

Kouvenderstraat 13/15

6431 HA Hoensbroek

☎ 045- 5212430

BEGUNSTIGERS OOS GEBROOK

HOLTUS VERZEKERINGEN & FINANCIERINGEN	HOENSBROEK
M. L'ORTYE	AMSTENRADE
PUNCTUA & PARTNERS - ACCOUNTANTS	HOENSBROEK
THE READ SHOP VROMEN	HOENSBROEK
C. VAN TILBURG	HOENSBROEK
VAN MELICK - HEERLIJK UIT HOENSBROEK	HOENSBROEK

moonen | BOUW BV
BOUWKUNDIGADVIES

HOWA BINNENHUISDECORATIE

Nieuwstraat 12-14
6431 KT Hoensbroek
☎ 045- 5212900